

# Zvonek 9/10

LISTOPAD/PROSINEC 2007 ZPRAVODAJ WALDORFSKÝCH TŘÍD PŘI MŠ NERUDOVA A ZŠ HLUBOKÁ NAD VLTAVOU

Fantazie je mnohem důležitější než vědomosti.

Albert Einstein



## Co se děje ve třídách mateřské školy?

### Skřítci

Prvním velkým podzimním svátkem je svátek sv. Václava a sv. Michaela. Archanděl Michael bojující s drakem nás upozorňuje na důležitost pěstování odvahy, statečnosti a bdělé pozornosti. I naše děti si posilovaly svou odvalu a pustily se do boje s drakem.

Na začátku slavnosti jsme si „nabrousily“ své meče, „okovaly“ svého koníčka. Zazpívaly jsme si Michaelské písně, pozvedly meče a vydaly se na Zlatou stezku až k dračí sluji. Drak hrozivě vrčel, ale nebylo mu to moc platné. „Chudák“ drak byl zahnán a také schytl i nějakou tu ránu mečem. Statečné děti byly odměněny jablíčkem nebo hruštičkou. Po odvážném boji si děti vyrobily kometky, které létaly po celé zahradě.

Podzimní dny se krátí, přicházejí k nám pohádky o skřítcích a jejich světýlkách. Z dálky je už slyšet cinkot podkoviček bílého koně sv. Martina. Do života nám vstupuje sv. Martin....

Světla venku sice ubývá, ale světlo v našem nitru musí být stále posilováno. K martinškému svátku patří zvyk vyrábět si lucerničky a lampiónky. Ty si s dětmi ve školce vyrobíme. Dalším oblíbeným zvykem je pečení martinšských rohlíčků, na které se už všichni těšíme. S dětmi si zpíváme martinšské písně, čteme pověst o Martinovi a martin-

ských rohlíčcích, dále pohádky - Holčička s lucernou, Hvězdné tovary, O pasáčkovi....

### Akce v listopadu (termíny budou upřesněny)

- 5. 11. - Divadlo Zub: O kůzlátkách
- 8. 11. - Martinšská slavnost (16:30 hodin, u Arpidy)
- 12. 11. - ZOO Dvorec u Borovan - Nosál a želva
- 13. 11. - Šití a ruční práce na jarmark (20:00 hodin)
- 14. 11. - Třídní schůzka (19:30 hodin)

### Narozeniny

Lukášek Badanovič	3. 11.	6 let
Sárinka Dupalová	18. 11.	5 let
Petruška Zákostecká	22. 11.	3 roky
Bertík Kabíček	23. 11.	5 let
Kubík Tobi	23. 11.	6 let

Od začátku roku jsme prožili krásné slavnosti, které nám i dětem pomohly rozvinout určité lidské kvality. Sv. Michael jako představitel odvahy a vůle; sv. Martin jako symbol lidského soucítění, vzájemné pomoci a úcty a sv. Mikuláš jako reprezentant vysokého vznešeného vědění a čistého myšlení. Tyto tři kvality napomáhají ke zrození něčeho výjimečného, příchodu nového života - Vánoc. Doba očekávání, nálada velkého tajemství a těšení se.

### Jak prožíváme s dětmi v MŠ tuto dobu?

Budeme hrát s dětmi příběh „O putování Marie a Josefa do Betléma“, který pak představíme na Vánoč-

## SLOVO ÚVODEM

Milí přátelé,

zdravíme vás v čase, kdy se barevní draci střídají na obloze s poletujícími vločkami sněhu a děti se začínají těšit na své nejmilejší svátky v roce, kouzelné a voňavé Vánoce. Celé toto období je naplněno i mnoha dalšími svátky a o tradici jejich slavení se můžete dočíst v tomto vydání.

Dozvíte se také, jak probíhají slavnosti i všední dny ve školce a jak vypadá ve třídě 2.C epocha matematiky. Zajímalo Vás někdy, proč jsou ve waldorfských třídách roční stolky? Zvonek Vám to prozradí, stačí jen otočit pár stránek.

Vyzýváme všechny nové i stávající děti, rodiče i prarodiče ze školky i školy, aby rozšířili řady přispěvatelů do Zvonku a podělili se s námi o své zkušenosti, zážitky, poznatky a třeba i pohádky, básničky či hádanky. Píšte prosím na adresu redakce.

Obrovské díky patří našim již pravidelným přispěvatelkám, jmenovitě pak Janě Erhartové, Marii Fídrové, Kateřině Kozlové, Radce Konířové, Janě Gažiové a Kateřině Dvořákové. Děláte Zvonek zajímavým a čtivým, děkujeme za váš čas a ochotu! Také velmi děkujeme naší nové posile, paní Ireně Polívkové, za to, že se s obrovským nadšením ujala sazby tohoto zpravodaje.

S přáním klidu a pokoje nejen o Vánocích

Petra Klee a Eva Jírovcová



## 🎵 PÍSNÍČKA 🎵

V pekle bylo neobvyklé vzrušení,  
konalo se rodičovské sdružení,  
každý se ptal na děti,  
na povinné předměty,  
příkládání pod kotel a strašení.

Lucifer hned zahartusil proklatě:  
„Přiložte jim doma páskem na gatě,  
řetězy je nebaví, chodí málo špinaví,  
nosí trička s nápisy a hrají si.”

„Budlíky, budlíky, my jsme čerti z pekla  
budlíky, budlíky, Káča by se lekla,  
budlíky, budlíky, ve velikém pytlí,  
nosíme nezbedy, které jsme si chytli.

Na nás nářek neplatí,  
my jsme totiž čerti rohati.”

„Ve škole se dopouštějí omylu,  
když se mění na bezhlavou kobylu,  
zaklínadla popletou,  
metlou dobře nemetou,  
patří jim tak proklatě dát na gatě.”

Až se tihle čerti na svět rozletí,  
budou asi k nepoznání od dětí.

Dnes už v každé rodině  
mají čerta povinně,  
každý z lidí v zrcadle ho uvidí.

Budlíky, budlíky...

ním posezení s rodiči. Upečeme cukroví na jarmark, budeme zpívat koledy a vánoční písně; poslouchat adventní příběhy a pohádky s motivem očekávání...

Na svatého Martina  
kouří se nám z komína.  
Co to asi znamená?  
Že už zima začíná,  
když se kouří z komína.  
Na svatého Martina  
bývá dobrá perína.

### Akce v prosinci (termíny budou upřesněny)

2. 12. - Adventní spirála - společně rozsvítíme světýlka na spirála a v našich srdcích  
Koncem listopadu spadne z nebe dopis.

Bojte se!

5. 12. - Přijdou k nám Mikuláš, Čert a Anděl

8. 12. - III. Adventní jarmark (10:00 - 14:00 hodin - děti zde budou mít svůj vlastní stánek)

10. 12. - Vánoční pohádka (10:30 hodin, 35,- Kč)

12. 12. - Přednáška Anežky Janátové (19:00 hodin)

Vánoční posezení s rodiči (datum a čas budou upřesněny)

20. 12. - Bambini „Vánoce“ (10:30 hodin, 25,- Kč) - ještě není jisté

### Narozeniny

Klárka Březinová 31. 12. 6 let  
(oslava v lednu)

Mé poděkování všem, kteří se podíleli na organizaci Michaelské slavnosti - p. Gažiové, p. Jírovcové (za jablíčka a hrušky), p. Kuté, p. Husinecké, p. Jančíkové, p. Kabíčkové (babičce), Andělovi Aničce, p. Kadlecovi za látky a krepové papíry, p. Roblovi za draka a všem, kteří přinesli dobroty.

Dále děkuji za džbány od p. Štěpánové, za krásný pracovní stůl od p. Kačenky, p. Hruškovi za navrtání a připevnění rákosí na terasu a všem, kteří přinesli kapesníčky pro děti.

Slunce hřeje jenom trošku  
jenom trošičku.  
Hrušky už jsou otrhané,  
leží v košíčku.  
Neuvidíš nikde broučka  
ani motýla.  
Místo nich nám strýček Podzim  
draky posílá.

Koncem října jsem se zúčastnila prohlubujícího semináře. Zpravodaj ZVONEK se stal inspirací i pro jiné školky a zdrojem nápadů a informací. Touto cestou předávám redakci poděkování od svých kolegů. Díky.

Přeji vám všem příjemné prožití vánočních svátků v kruhu rodinném, plné pohody, lásky a štěstí.

Mějte se hezky.

Teta Jana  
(Jana Erbartová - třídní učitelka, MŠ)

### Broučci

Milí Broučci, rodiče, přátelé, není jednoduché psát v polovině října do zimního Zvonku, seznámím vás tedy pouze se slavnostmi, které nás čekají.

Nyní se připravujeme na Martinskou slavnost, díky rodičům Filipka Kysela jsme získali novou pečící troubu a tak na nás čekají příjemné zážitky z pečení martinských rohlíčků. S pečlivostí si také připravíme lucerničky, budeme ale hlavně posilovat světýlka v našem nitru. Slavnost prožijeme společně se Skřítky.

Podzim trávíme díky dobrému počasí co nejvíce na naší zahradě, pomáháme jí připravit se na dlouhou zimu. Oslavili jsme s naším tříletým stromem Den stromu, pěkně jsme mu očistili okolí, ostříhali přebytečné větve a popřáli písničkou a říkankou sladký zimní spánek. Nyní tvoříme převážně z podzimních plodů, listů. Vaříme dobroty z jablek, hrušek a brambor.

Uběhne listopad a čeká nás začátek Adventu a slavnost Spirála - jedna z krásných, poetických slavností, která ve mně vždy zanechá nezapomenutelný citový

zážitek. Po ní k nám přijde Mikuláš a pak už se budou děti těšit na Vánoce. Díky mé absenci právě v této době nemohu přesně plánovat naše společné setkání při Vánoční hře.

### Poděkování rodičům:

Lukáška Haderky za úžasný pracovní stůl pro děti, za jablka pro děti na slavnost sv. Michaela, J. Voříška - hračky pro děti, D. Brtny - ovoce, smírkový papír na dřevo, ráda bych moc poděkovala tatínkovi Davídka za velkou pomoc při Michaelské slavnosti. Dále rodičům J. Zemana za papíry na kreslení, K. a M. Štěpánkovým za zásobu kapesníčků, F. Kysel - smírkový papír, a přípravu na Michaelskou slavnost J. Surý - příprava a batikování látek na kometky, kapesníčky, krmení pro ptáčky, T. Firmanové - pomoc při organizaci a přípravě slavnosti, kapesníčky, Z. Volfové - zásobu olejíčků na dětské ručičky, kapesníčky, hračky pro děti. Díky.



## Narozeninová víla navštíví:

Leničku Míčanovou 3. 12. 4 roky  
Jarouška Surého 22. 12. 6 let

Přeji Vám všem nádherné prožití vánočních svátků a radost z rozesmátých očí Vašich dětí. Mým Broučkům zase spokojeně



né rodiče, splněná přání pod stromečkem a hlavně krásné chvíle prožité s tatínkem a maminkou.

Myslím na vás.

Vaše teta Majka  
(Marie Fídrová - třídní učitelka, MŠ)



## Od rytmu k počítání

Druhá třída se po dopsání legendy o sv. Václavovi velmi těšila na epochu matematiky. Někteří byli již tak nedočkaví, že si začali doma vymýšlet různé početní příklady a zapeklité matematické pyramidy.

Také v oblasti matematiky se waldorfská pedagogika snaží oslovit celého člověka. Žáky neučí pouhému vyjmenovávání násobků nebo psaní odpovídajících matematických symbolů, nýbrž je pohybem uvádí do rytmu (společné vytleskávání, skákání přes švihadlo, denně nové variace pohybů k rytmickému počítání, dramatizace básničky o číslech...atd.), který u dětí rozvíjí síly paměti a oslovuje nejen rozum, ale i smysly.

Při procvičování a osvojování nových násobkových řad např. vyslovujeme každé druhé nebo třetí číslo nahlas a dle domluvy ještě přidáme tlesknutí nebo dupnutí. Při tomto cvičení se u žáků vyžaduje velká bdělost a koordinace rukou, resp. nohou a hlavy. Tímto způsobem si děti na základě tělesné a smyslové aktivity osvojují násobkové řady, a připravují si tak půdu, na které budou později stavět čistě myšlenkové početní operace. Pokud učitel dokáže zapojit do výuky co nejvíce smyslů (zrak, hmat, sluch, smysl pro rovnováhu atd.), pak zaručuje hluboké a intenzivní prožití učební látky.

Matematika, která je vyučována na základě tělesného pohybu, tak poukazuje na skutečnost, že i v lidském těle jsou čísla přítomna a souvisí s rytmem života. Zamysleme se např. nad zázračným číselným uspořádá-



ním různých kostí v těle nebo nad rytmem krevního pulsu a dýchání. Co se v lidském těle děje a nevědomě probíhá podle jasných zákonitostí a rytmů, to můžeme nyní s dětmi rytmicky vědomě procvičovat, a podporovat tím i jejich vůli. Způsob, jakým je dítě uvá-

## Martinské rohlíčky (pověst z Vysočiny)

Jednou o pouti se zachtělo svatému Martinovi podívat se na svůj kostel v Třebíči. Osedlal tedy bělouše a vydal se na cestu. Zdvihl se vítr a k zemi se snášely sněhové vločky. Světci bylo zima, brnění římského setníka a přilba s chocholem jej studila a ani do svého purpurového pláště se nemohl pořádně zabalit, když jej měl jenom půl. Tu druhou polovinu dal před dávnými časy polonahému žebrákovi.

Dlouho se trmácel se svým věrným koněm po kamenitých cestách našeho kraje a když konečně přijel do Třebíče, také se nijak nepotěšil. Právě odtud odtáhli Švédové s velikým výkupným, a ozebračení obyvatelé si nemohli ani koláče o pouti napéci.

Soucitnému světci se jich zželelo. Poručil svému koni: „Šimlíku, otrěs se.“ Bělouš poslechl a shodil všechny čtyři podkovy. A že byl koněm nebeským, hned se mu samy od sebe udělaly nové. Svatý Martin jezdil městem křížem krážem a znovu koni prikazoval, aby se otrásl. Brzy bylo náměstí a přilehlé ulice plné železných podkov. Jakési hladové děti se pro ně shýbly, že je doma pověsí pro štěstí, ale světe, div se! Místo železných podkov měly v ruce dozlátova vypečené rohlíčky s makovou náplní. S chutí se do nich zakously a pak sbíraly další a další. Ostatní děti a dospělí se k nim přidali a brzy nebyla na zemi jediná podkova. Všem náležitě chutnaly a jeden přes druhého tvrdil, že nikdy nic tak dobrého nejedl. O příští pouti si martinské podkovy pekli sami a pak už každý rok, až se tenhle zvyk uchoval do dnešní doby.

Býval ještě jeden takový milý a všemi velebený obyčej. Že se totiž na martinskou pouť pekla málem v každé domácnosti husa. A tolik si Třebíččané onoho zvyku považovali, že o něm měli i prapovídku: „Na svatého Martina, zpívá husa z komína.“

Olga Klímová



V sobotu 8. prosince 2007 - od 10:00 do 14:00 hodin - se bude konat ve waldorfských třídách MŠ Nerudova již

## III. Adventní jarmark

*Přijďte si spolu s dětmi a přáteli nakoupit ručně vyrobené hračky z přírodních materiálů a jiné drobnůstky, inspirovat se, něco si vyrobit, popovídat si, seznámit se anebo jen tak nasát předvánoční atmosféru provoněnou chvojnám, punčem a cukrovím. Moc se na vás těšíme.*

děno do říše čísel, má hluboký vliv i na jeho smýšlení vůči světu. Proto ve waldorfské pedagogice není lhostejné, že se při výuce základních početních operací vychází z celku a ne dílu. Pokud vycházíme při sčítání z celku, zažívá dítě, že svět je jednotou, která se rozděluje na různé části (např.  $8 = 4 + 4$ , ale také  $6 + 2$  nebo  $3 + 5$ , což je odlišný zážitek, než když dítě počítá  $4 + 4 = 8$ ). Vnímání celku a jednoty v této podobě může mít v budoucnu také blahodárny účinek na vnímání světa jako celku, na kterém se podílejí všichni lidé, místo zaměřeni se jen na svůj majetek.

Ve druhé třídě se také začaly vyprávět bajky o zvířátkách. Na nich humorně zažíváme jednostrannost lidských vlastností a těšíme se, až jednu z bajek zdramatizujeme a zahrajeme našim spolužákům. Pomalu vnímáme, jak se dny krátí a blíží se svatomartinská slavnost. Vzpomínáme si na písničky, které jsme se minulý rok naučili, a těšíme se na pečení martinských rohlíčků a vyrábění lucerniček.

## PROČ ... ?

*Téma ročních stolků není ve Zvonku nové v minulých číslech jste se mohli dočíst řadu věcí o tom, jak je vytvářet s ohledem na roční dobu a jak je využívat při práci s dětmi. V tomto článku bychom se rády pokusily o malé shrnutí a zaměření se na jejich význam a přínos.*

**Otázka desátá**  
Proč jsou ve waldorfských třídách roční stolky?

Roční stolky jsou malá zákoutí s přírodninami a přírodními bytostmi, která zobrazují právě probíhající roční období v přírodě a svátky roku. Mohou mít celou řadu různých podob, které záleží mimo jiné na věku dětí. V mateřské škole a v prvních školních letech bývají stolky velmi pestré. Roční období zpravidla symbolizuje jedna výrazná postava (Matička Země, paní Zima či Zimní král, bytost Léto ap.), kterou doplňují drobné postavičky (kořenové dětičky, květinové víly, skřítkové). Starším dětem stačí už jen náznak



v podobě pěkně vystavených a upravených přírodnin (kamínky, větvičky, mech, květiny, samorosty, ...), svíčka nebo pěkný obrázek v jednoduchém dřevěném stojánku. Pro vytvoření co nejvěrnější atmosféry se jako podklad, případně pozadí, používají jednobarevné šátky z hedvábí nebo organtýnu - zelený jako jarní louka, bílý jako zasněžená krajina, apod..

Roční stolky mohou vyprávět nejen o dění v přírodě, ale také se proměňovat podle svátků. Letos se dětem ve škole v období michaelské slavnosti na stolečku objevily váhy, na nichž váží dobré a špatné skutky. Stolky mají své místo nejen ve školním prostře-  
dí, ale i doma. Může se dokonce stát, že v rodině budou roční stol-



Děkuji všem rodičům za jejich podporu a přeji hezké prožití podzimních dnů.

*Kateřina Kozlová  
(třídní učitelka 2.C, ZŠ)*

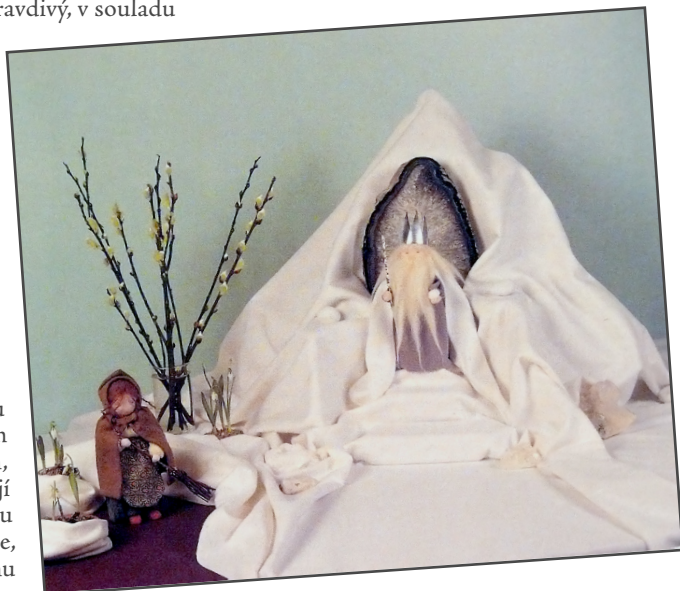
**Poděkování:** *Chtěla bych velmi poděkovat rodičům z 1.C a 2.C, kteří se podíleli na přípravě svatomichaelské slavnosti, jmenovitě paní Guffantí, Galové, Konířové, Polívkové, Suré, Sujové, Šálkové a panu Surému. Díky této pomoci mohla být uskutečněna tak pěkná školní slavnost. Těším se na další spolupráci.*

ky dva - jeden ve společném rodinném prostoru, druhý v dětském pokoji. Dětem bychom neměli násilně vnucovat naši představu, ale měli bychom jim poskytnout pravdivý vzor, podle kterého si svůj roční stolek vytvoří. Pokud děti mohou zdobit a vytvářet něco samostatně, stanou se vnímavější k okolí, budou si více všimnout dění v přírodě. Přirozeně pak rozpoznají významné události celého roku, dokonce nás v mnohém mohou předběhnout. Důležité svátky a události roku bychom pak měli prožívat s nimi. V loňském Zvonku č. 7 jsme například psaly o tom, jak se u ročního stolku může vyprávět adventní příběh putování Josefa a Marie do Betléma a dětem tak živě a obrazně přiblížit toto vánoční téma.



A jak se takový roční stolek správně tvoří? To není nikde dáno ani předepsáno. Je dobré vybrat pěkné místo - poličku, skříňku, koutek, ke kterému mají děti dobrý přístup. Dospělý, který stolek vytváří, by se měl spolehnout na své vlastní pocity, naladit se na rytmus přírody a pokusit se vytvořit obraz, který bude živý a pravdivý, v souladu s jeho vnímáním přírody a krásy. Děti se velmi rády stávají spolupůrci - z procházek nosí přírodniny, aranžují květiny, modelují z vosku, rády mění a dotvářejí jeho podobu. Učitelé ho mohou využít třeba i pro podporu postřehu a jednou za čas se zeptat, co se na stolku změnilo.

Roční stolky jsou tedy malým kouskem přírody, živým obrazem, skrze nějž děti vnímají přirozený rytmus roku a získávají, doufejme, úctu k přírodě a všemu



živému. Velkým kouzlem je, že beze slov, pouze řečí barev a symbolů, vypovídají o přírodních zákonitostech, které děti takto mohou spoluprožívat. Dospělí se dokáží díky svým zkušenostem orientovat v rytmu roku, dítě však ne a tak mu prostřednictvím ročního stolku spolupomáháme naplňovat základní životní potřebu rytmu a řádu.

Jana Gažiová,  
Kateřina Dvořáková

#### Použitá literatura:

Ženíšková, Hana: Maminka Země a její děti..., Věneček Jaro 2

**Příští téma:**  
Proč slavíme narozeniny?

## ADVENTNÍ SPIRÁLA

„Adventní spirála“ symbolizuje cestu, kterou lidská duše kráčí sama k sobě v zimním čase. Pro děti i dospělé je to hluboce intimní a povznášející slavnost. Děti kráčejí potmě a za zpěvu adventních písní samy nebo s andělem - ochráncem do středu spirály, kde si zapálí své svíčky a umístí je do obvodu spirály. Když se všechny děti vystřídají, je spirála celá krásně rozsvícená a se zářícími svíčkami tiše a radostně září i dětské oči.

#### A jak vše vzniklo?

Hluboko v lese, daleko od města, žil osamoceně poustevník, kterému lidé říkali Otec Jakub. Když tam odešel z údolí, které bylo příliš hluché. Žil spolu se zvířaty, jejichž řeči se léty naučil rozumět. Občas pro něho poslali, když někdo onemocněl a on přinášel léčivé bylinky; v létě k němu chodili děti z vesnice naslouchat jeho vyprávění.

Jednou, když se blížila vánoční doba, nad krajinou zavládl veliký nečas. Venku zuřila bouře, řádily hromy a blesky. Otec Jakub věděl dobře, že nebe tak odpovídá na konání lidí. Vánoční doba má začít, ale lidé jsou příliš zaměstnaní nákupy dárků a přípravou vánočního bodokvasu a nemyslí již na svatou dobu, na vánoční svátek.

Bouře neustále sílí. Otec Jakub si myslí, že chaloupku brzy vítr odfoukne. Svá zvířátka vzal dovnitř, poklekl a začal se modlit. Tu se mu zdálo, jakoby slyšel jemný blásek, který mu říkal: „Otcе Jakube, děti potřebují adventní zahrádku!“

Otec Jakub byl bezradný. Adventní zahrádky? Jak o tom přemýšlel, uviděl najednou, jak se v jeho chaloupce plazí malý zelený had. Na hlavě měl lesknoucí se korunku a na zádech samé světélkující body. Had udivenému Otci Jakobovi vysvětlil: „S těmi svíčkami je to tak - pokaždé, když nějaký člověk vykone dobrý skutek, zaleskne se jeden drabokam na svých zádech.“

Otec Jakuba napadlo, co mu říkal jemný blas a zeptal se: „Děti potřebují adventní zahrádku, ale nevím, jak má vypadat.“

„Podívej se na mě“ řekl had a začal se svínovat do kola. Uprostřed zvedl hlavu a tam zářila jeho korunka. Tu viděl stařec, jak má vypadat zahrádky - jako spirála. Otočil se, aby poděkoval hadovi, ale ten zmizel. Najednou poustevník zpozoroval, že bouře ustala a když vyšel ven, byl celý les pokrytý sněhovou peřinou. Druhého dne se vydal do údolí. Chodil od domu k domu a prosil o svíčky a jablčka. Také si vyprosil jednu velkou svíčku a pak řekl: „O první adventní neděli mě mohou vaše děti k večeru navštívit.“

Poustevník nasbíral mech a dvojitě a vyzdobil svoji chaloupku a doprostřed dal mech tak, jako by tam ležel stočený zelený had. Místo drabokamů tam položil zlaté hvězdy. Když pak děti přišly k Jakobovi, mohlo si každé vzít jedno z jablíček ze svíčky. Tu pak zapálilo a postavilo na místo některé ze zlatých hvězd. Děti pak ještě dlouho seděly v poustevníkově chaloupce a zpívaly koledy. Každý rok pak takto slavily s Otcem Jakobem advent.



Zaujala vás  
waldorfská pedagogika?  
Chcete se  
dozvědět více?



Navštivte naše webové stránky  
[www.waldorfb.cz](http://www.waldorfb.cz)  
nebo nás kontaktujte na adrese  
[info@waldorfb.cz](mailto:info@waldorfb.cz),  
případně na telefonních číslech  
+420 605 286 389  
+420 608 977 014

NAVŠTIVTE NÁS TAKÉ NA WEBU:  
[www.waldorfb.cz](http://www.waldorfb.cz)

## Listopadové a prosincové svátky

**B**líží se doba vánoční a s ní i doba oslav svátků sv. Martina, Kateřiny, Lucie, Ondřeje, Mikuláše. Všechny tyto svátky nejsou náhodné, ale jsou přípravou na velké vánoční události. V loňských číslech Zvonku byla popsána především vnitřní duchovní podstata těchto událostí, proto se tentokrát budeme věnovat spíše „vrchnímu kabátku“, který to duchovní přikrývá. Podíváme se, jak probíhaly tyto svátky v minulosti a příště se můžeme zaměřit na to, jak se slaví v rodinách dnes.

### Svatý Martin

Sv. Martin se narodil na území někdejší římské Sabarie, dnes tam najdeme maďarské město Szombathely. Předpokládá se, že byl původem Kelt. Jeho jméno v překladu znamená svědek. Rodiče vyznávali tradiční římské bohy, ale po té, co se rodina odstěhovala do italské Pavie, si Martin záhy našel cestu mezi místní křesťany. V patnácti letech se stal členem římské armády a jako osmnáctiletý složil přísahu věrnosti římskému impériu. Po čase byl odvelen do Galie, přesněji do rodiště svého otce Amiensu. Traduje se, že jednoho dne tu Martin před branami města uviděl polonáhého žebráka, a jelikož už byly velké mrazy, rozřal vedví svůj plášť a jednu část dal žebrákovi. Ve snu se mu téže noci zjevil Spasitel a řekl mu: „*Tímto rouchem mne přikryl dosud nepokřtěný Martin.*“ Tento sen změnil celý Martinův život. Jako 39letý přijal křest a opustil římskou armádu. Jeho rádcem a učitelem se stal biskup sv. Hilarius, který mu také daroval pozemek pro poustevnu nedaleko Poitiers. I když žil nadále jako poustevnický mnich, přijal sv. Martin ve svých 55 letech post biskupa v Poitiers. Při bohoslužbách však odmítal své místo na biskupském trůnu a důsledně seděl mezi svými pomocníky. Snad právě proto se mu přezdívalo biskup chudých. V 81 letech se Martin smrtelně nachladil při jedné z cest a záhy zemřel (r. 397).

Po jeho smrti se o tehdy vysoce ceněné ostatky muže s pověstí světce pohádaly dva kláštery, nakonec se radoval třetí. Obyvatelé Tours biskupovi postavili nejen hrobku, ale nádavkem přidali obrovský chrám. Protože ho však poničili při svém vpádu Vikingové, vyrostl chrám ještě větší. Právě jeho zdi se staly svědkem nebývalého činu: francouzští hugenoti Martinovy ostatky r. 1562 z hrobu nejen vyňali, ale navíc je rozmetali široko daleko. Dochovalo se jich jen málo - lebka byla dlouhou dobu vystavena ve Svaté kapli v Paříži, několik kostí je uloženo v kostele v jeho rodném

Szombathely, zbylé v o poznání menším kostele v Tours. Kostel sv. Martina byste tu ale marně hledali - r. 1802 byl zbořen a na jeho místě postavena silnice. Někdejší velikost poutního místa tak dnes připomínají pouze jedna věžička a kousek zdi přezdívané „*Hodinová věž*“ a „*věž Karla Velikého*“.

Svátek svatého Martina byl na našem venkově provázen zvykem zvaným Bejkova svatba na Moravě a svatomartinskou sýpkou v Čechách. Tyto názvy označují venkovskou oslavu, pořádanou při uzavírání smlouvy mezi obcí a jejími zaměstnanci, protože tento čas byl dobou, kdy měnila čeleď svého hospodáře. Na sv. Martina byla čeledi vyplácena mzda, přijímalo se nové služebnictvo a platily se daně.

Podle pranostiky přijíždí Martin na bílém koni a snad právě proto se stal patronem vojáků, hlavně těch na koních, ale také ochráncem koní, podkovářů zbrojířů, koželuhů, krejčích a mnoha dalších profesí.

Ke sv. Martinovi patří neodmyslitelně také pečení husy. Tento zvyk je známý již ze starých žákovských koled z 15. století a spolu s typickým martinským pečivem patřila husa na stůl všude ve městech i na venkově.

Vše, co naše předky těšilo a bavilo na sv. Martina za starých časů popisuje Selská pranostika r. 1710:

*Na den sv. biskupa Martina  
milý hospodář a jeho družina  
husy jedí, víno k tomu pije,  
štědrého Martina chválí;*

*Páni, žáci a kněží se radují,  
neb se jim koledy přibližují.  
Pacholci a dívky svobodu mívají,  
a u jiných pánů se zjednávají.*

Svatý Martin přijíždí podle staré pranostiky na bílém koni (tj. padává sníh).

Na sv. Martina kouřivá se z komína.

O svatém Martinu husa nejpěkněji zpívá (tj. jídají se husy).

Co se týče svatomartinského pečiva, rozšířeno je pořekadlo:

„Svatomartinská podkova oře oková“.  
„Svatomartinský roh naplňuje medu tok“.

Kromě výše zmíněné husy bývaly obvyklým jídlem na sv. Martina odedávna rohlíky, rohy svatomartinské, podkovy sv. Martina. Zajímavé je, jak si staří Čechové vykládali tvar těchto rohlíků. Svěcení sv. Martina prý vzniklo z pohanské slavnosti boha vína, Bakcha, a Bakchus bývá malován se dvěma rohy, proto má pečivo podobu dvou spojených rohů. Husu, rohlíky a jiná jídla zapíjeli vínem. Již naši předkové věděli, proč se popíjí při martinském hodokvasu víno. Slavnost vinobraní splýnula s martinskou hostinou a při té se načínalo nově uložené víno.

## Svatá Kateřina

Jako patronku si jí oblíbil císař Karel IV., stala se ochránkyní učenců a studentů, universit, knihoven, ale také panenské čistoty jeptišek a ostatních žen. Také byla v oblibě v době křížáckých tažení do svaté země a stala se patronkou prádlen, kolářů, vozků, knihtiskařů a mlynářů, zkrátka většiny profesí, které zachází s nástroji, které jsou symboly jejího umučení - s kolem a mečem.



Tento svátek býval ještě nedávno ve znamení tanečních „kateřinských“ zábav, při nichž měly přednost ženy, což znamenalo, že o celou organizaci, občerstvení i nájem hudby se staraly ženy, samy si také vybíraly tanečníky a partnery. A to celý den a celou noc až do rána, kdy se vše vracelo do obvyklých kolejí. Kateřinské zábavy bývaly v roce poslední, protože začínal za několik dnů advent, doba předvánočního půstu, kdy se takové akce nemohly konat.

## Advent

Zahrnuje období přibližně 4 týdnů před Štědrým dnem a začíná vždy v neděli, která je nejbližší k 30. listopadu - svátku sv. Ondřeje. Věřící křesťané se připravují na příchod mesiáše (Spasitele). Proto také slovo advent - adventu - lze přeložit jako příchod. Oslavy adventu se objevují již ve 4. století na území dnešního Španělska a Francie. V 6. století se advent světil i v Římě.

V době vrcholného středověku patřil v celé Evropě k základním kamenům církevního roku.

Život v adventu byl už typicky zimní. Práce na polích, sklizeň obilí, ovoce i dalších plodin dávno skončila. Nastal čas na údržbu a opravy náradí a hlavně se zpracovávala úroda.

Lidé v minulosti nebyli zvyklí ponocovat, jejich den trval tak dlouho, dokud bylo venku světlo.

V rámci adventu se slaví několik svátků svatých (Barbora, Mikuláš, Lucie) a až snad z předkřesťanské doby pocházely různé masky, často zvířecí nebo démonické, které se při oslavách adventních svátků s oblibou používaly. Ve středověkých a renesančních oslavách se prolínaly hlučné a bujaré veselice, spojující pozůstatky pohanských magických obřadů s křesťanským uctíváním světců a světic.

## Svatý Ondřej

Den sv. Ondřeje byl, kromě Štědrého večera, nejdůležitějším z věštebních dní celého roku.

Dívky na venkově sázely do květináče haluzku, kterou zalévaly vodou, nabíranou do úst. Jestliže se haluzka zazelenala do Božího hodů a vykvetla, bylo dívce znamením, že se vdá.

Jinde děvčata házela papuče (střevíc) přes hlavu za sebe a dívala se, padne-li špičkou nebo patou do dveří. Pata ukazovala, že se nevdá. O půlnoci se chodilo trást plotem: „Svatý Ondřeju, já tobě plotem chvěju, abys mi pověděl, kterého dostanu.“

## Svatá Barbora

Je patronkou havířů, dělostřelců, kameníků, kuchařů a řezníků.

Svátek sv. Barbory se slaví 2 dny před Mikulášem a tak není divu, že v minulos-

# KALENDÁRIUM SVÁTKŮ A AKCÍ

## LISTOPAD - PROSINEC

+ **čtvrtek 22. 11. 2007 ve 20:00 hodin** - MŠ Nerudova - balení pečiva a dalších věcí na jarmark do Prienu

+ **pátek 30. 11. 2007 v 16:30 hodin** - MŠ Nerudova - Adventní spirála (Broučci)

+ **sobota 1. 12. 2007 od 14:00 do 17:00 hodin** - Adventní jarmark v partnerské škole v Písku (!!! už na ZŠ Šobrova nikoliv ve staré budově školky !!!)

+ **sobota 1. 12. 2007 v 15:00 hodin** - ZŠ Hluboká - Adventní spirála 1.C

+ **sobota 1. 12. 2007 v 16:30 hodin** - ZŠ Hluboká - Adventní spirála 2.C

+ **neděle 2. 12. 2007 v 16:15 hodin** - MŠ Nerudova - Adventní spirála (Skřítci)

+ **úterý 4. 12. 2007 v 17:30 hodin** - ZŠ Hluboká - Rodičovská schůzka 1.C

+ **úterý 4. 12. 2007 ve 20:00 hodin** - ZŠ Hluboká - Rodičovská schůzka 2.C

+ **čtvrtek 6. 12. 2007 ve 20:00 hodin** - MŠ Nerudova - příprava na 3. adventní jarmark - soupisy, oceňování

+ **pátek 7. 12. 2007 v 15:30 hodin** - MŠ Nerudova - příprava stánků a zdobení prostor před jarmarkem

+ **pátek 7. 12. 2007 v 19:00 hodin** - vystoupení 2.C ve firmě Milan Král s.r.o.

+ **sobota 8. 12. 2007 od 10:00 do 14:00 hodin** - MŠ Nerudova - 3. adventní jarmark waldorfských tříd MŠ Nerudova a ZŠ Hluboká nad Vltavou (kontaktní osoba p. Jírovcová - GSM: 606 286 687)

+ **středa 12. 12. 2007 v 19:00 hodin** - MŠ Nerudova - Přednáška PhDr. Anežky Janátové - „Dětská duše v těžké době“ - pokračování (v průběhu odpoledne - individuální konzultace s objednanými rodiči) - info u M. Kubínové - GSM: 608 977 014)

+ **čtvrtek 20. 12. 2007** - ZŠ Hluboká - Vánoční besídka 1.C a 2.C - vánoční divadelní hry, zpěv, občerstvení (čas bude upřesněn)

+ **další akce budou upřesněny** - sledujte webové stránky <http://www.waldorfb.cz>

## Podzimní slunce

Krásné slunce podzimní  
neběže sice moc,  
ale když přijde večer,  
když přichází noc,

je nebe plné červánků,  
pěkných jako sen,  
pak krásné rudé slunce  
ukončí náš den.

## Hádanka

Je to žluté a není to slunce,  
je to lehké a není to vánek.

Pípe to a klove to,  
láhne se to z vajíčka,  
místo peří chmýříčka.

Co je to?

Natálka Klee, 9 let

O Všech svatých větry-li jsou,  
znamenají zimu proměnlivou;  
přijdou-li ale s Onřejem,  
dobré zimy se nadějeme.

ti měly oba svátky mnoho společného. U obou se používaly masky a leckde dostávaly děti nadílku už na Barboru.

Lidé také věřili, že dokáže ochránit před náhlou a nenadálou smrtí, například před úderem bleskem.

V 19. století chodily zamaskované ženy - zahalené do bílých šatů s rouškou přes obličej, aby vypadaly strašidelně - v ruce držely košík pro hodné děti a v druhé metlu pro zlobivé. Zvonily u dveří, pak tiše vstoupily, zazpívaly píseň o Barboře, podělily děti a šly zase o dům dál.

Snad každý z nás zná zvyk řezat třešňové větvičky, které mají rozkvést na Štědrý den. Z rozkvétajících květů pak lidé v minulosti věštili.

## Svatý Mikuláš

Rozpustil mikulášské maškary obcházely domácnosti už ve středověku. Nejstarší zápisky existují ze 14. století, ovšem Mikuláši se nepodobali dnešním. Šlo obvykle o stejné nebo podobné masky, které chodily při podobných příležitostech během celé zimy, jako například smrt s kosou, koza nebo kněz. V pozdějších dobách se téměř v každém městě konaly mikulášské trhy. Kupovaly se na nich potraviny a dárky na vánoce, likéry, punč, sušené ovoce, ořechy, mandle a koření a typické hračky z ovoce a sušených plodů.

## Svatý Ambrož

Přestrojený Ambrož se objeví za soumraku u kostela a děti na něj pokřikují. Občas upustí Ambrož nějakou cukrovinku a tím láká děti ke sbírání. Pak se za nimi s koštětem pustí a honí je, až dechu popadají.

## Svatá Lucie

Bílé zahalené, nemluvné postavy se škraboškami a s děsivým zobákem místo obličeje, to byly Lucky. Masky, které obcházely v předvečer svátku, a kdysi trestaly ženy za neposlušnost, dětem hrozily velkými dřevěnými noži, když nedodržovaly půst. Pronásledovaly dokonce i muže a píchaly do nich vařečkami.

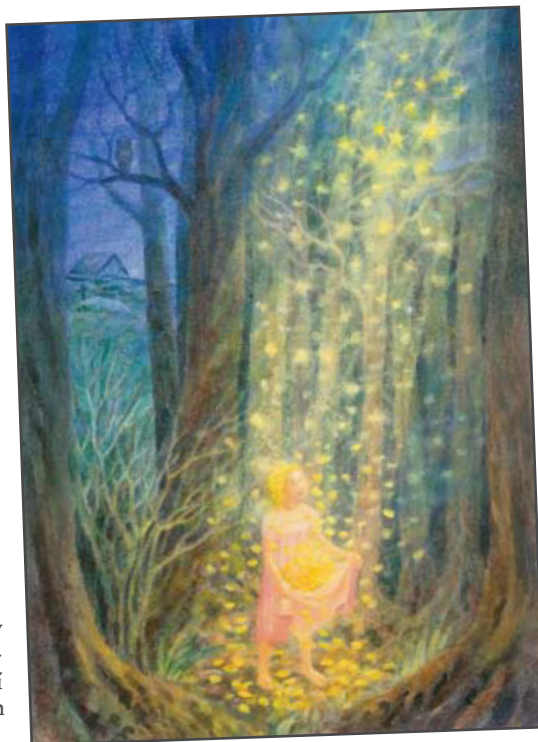
## Podoba Vánoc

Dny zimního slunovratu byly od pradávna důvodem k oslavám, které se však postupně přesouvaly od uctívání slunce a čekání na slunovrat k tradici Vánoc, kdy se narodil Boží syn.

Je až překvapivé, kolik starých lidových obyčejů přežilo až dodnes. Zpráva z konce 14. století od mnicha břevnovského kláštera popisuje zvyky, jak mu je vyprávěli staří, díky níž víme, že v době Karla IV. si lidé dávali dárky, pekli vánočku a dle možností

obdarovávali chudé. Ale také věštili a čarovali.

Štědrý den předchází dnu narození Ježíše a stejně tak jako dnes platilo, že dům musí být perfektně uklizený a čistý, stěny se bílily, drhly se podlahy a nábytek. Hospodyně prostíraly sváteční ubrus a vydávaly slavnostní nádoby. Středobodem býval Betlém, doplněný jedlovými větvemi a světlem. Teprve později jej začal nahrazovat ozdobený stromek.



Boží hod vánoční je dnem narození Ježíše a podle lidové víry se v tomto dnu nesmělo vůbec pracovat, některé hospodyně ani nestlaly postele.

Druhý vánoční svátek (Sv. Štěpán) měl v lidové tradici také velký význam. Byl totiž dnem koledování, obcházení domů s přáním štěstí a zdraví a byl také příležitostí k procházkám a návštěvám příbuzných.

Magdaléna Kubínová Šebelková,  
Václav Kabíček, Eva Jírovcová

Zdroj: České zvyky a obyčeje – Alena Vondrušková; Veselé chvíle v životě lidu českého – Č. Zíbrt, internet, Attwater Donald, Slovník svatých, Praha 1993, PAPHYRUS + JEVA; Florentová Helena, Kopecký Vladimír, Křesťanské nebe, Praha 1994, Artia; Pracný Petr, Český kalendář světců, Praha 1994, EWA Edition. (VK, C 278.392); Vondruška Isidor, Kalendářium svatých s ukazatelem životopisů, Praha 1932, Ladislav Mincíř; Francie, turistický průvodce, JOTA 2004.

## UPOZORNĚNÍ

Uzávěrka dalšího dvojčísla  
zpravodaje Zvonek je 11. ledna  
2008.

Zvonek

Ročník 2 (2007), Číslo 9/10

### Redakce:

Eva Jírovcová, Petra Klee, Radim Jírovec

### Grafika:

Radim Jírovec

### Sazba:

Irena Polívková

### Adresa:

Waldorfské třídy při MŠ Nerudova  
Nerudova 53  
370 04 České Budějovice

### E-mail:

zvonek@waldorfcz.cz

### Kontakt:

Eva Jírovcová (+420 606 286 687)  
Petra Klee (+420 774 121 217)

### Internet:

http://www.waldorfcz.cz  
(zde najdete zpravodaj v barevném  
provedení, v PDF formátu)

### Použité zdroje

(pokud není uvedeno jinak):

Foto, obrázky - Radim Jírovec,  
Irena Polívková, internet

NEPRODEJNÉ